Pealinna Teataja

Päewaleht.

Tellimiſe hind poſtiga:

12 k. p. 7 r. — k.	8 k. p. 4 r. 90 k.	4 k. p. 2 r. 70 k.
11 „ „ 6 „ 50 „	7 „ „ 4 „ 30 „	3 „ „ 2 „ 15 „
10 „ „ 6 „ — „	6 „ „ 3 „ 70 „	2 „ „ 1 „ 60 „
9 „ „ 5 „ 50 „	5 „ „ 3 „ 20 „	1 „ „ — „ 90 „

Wäljamaale aaſtas 14 r.
Tellida wõib igaſt päewaſt alates kuni iga kuu lõpuni.
Adresſi muutmine — 15 k. ja endine adreſs üles anda.

Kui kaastööd wõetakſe wastu. Igal käſikirjal peab ſaatja täielik nimi ja adreſs ligi olema, mis toimetuſe teada jääwad. Tarwitamata käſikirjad hoitakſe ainult ſellekohaſe ſoowi peale alal. Taſu makſetakſe kokkuleppimiſt mööda. Toimetaja kõnetunnid kella 3—4. Toimetuſe ja talituſe adreſs: Петроградъ, Екатерининск. кан. д. № 29 (Riigi panga wastas), ред. газ. „Пеалинна Театая". Kõnetraat: 98-04.

Üksik number 5 kop.
Kuulutuste hind: nonpareille-rida 25 kop. 4 küljel, lehe eesotſas 1 rbl. Kuulutuſi, mis järgmiſel päewal lehes ilmuma peawad, wõetakſe talituſes kella 4 wastu. Kuulutuste wastuwõtmine aga üleüldſe lõpetatakſe talituſes kell 5.

Nr. 154 (481). Petrogradis, laupäewal, 9. (22.) juulil. **1916. a.**

Sõda.

Wägeae Kõrge Ülemjuhataja ſtaabilt.

I.

Lääne wäerinnalt.

Tugew tulewõitlus mõnes wäerinna oſas Düüna jõel kestab edaſi.

Stõri jõe piirkonnas, kõrgemal kohaſt, kus temaſſe Lipa jõgi langeb, andſid meie wäed uue hoobi wastaſele; waenlane löödi Werbeni külaſt ja kindlustusteſt, temaſt lõuna pool, wälja.

Segaduſeſſe ſattunud waenlaſe ölgadel wõtſid meie wäeoſad üleminekud Stõril oma alla. Waenlane walgus tagaſi kõrgustikkude juurde Bereſtetſhko alewi läheduſes ja hakkas oſalt wangi andma.

Bereſtetſhko alewi piirkonnas algas wõitlus. Wangiſid on ſeni ajani registreeritud umbes 50 ohwitſeri ja üle 1600 alamwäeliſt. Nende wõitluste ajal langes kangelaſena wahwa polgu komandör polkownik Tatarow.

Wõitluste ajal, mis juuni algul Koſtni piirkonnas (lõuna-lääne pool Dubnot) aſet leidſid, pani polkownik Tatarow mehiſe kangelaſeteo korda; rutuliſt jõeſt üleminekut oma polguga, mille eesotſas ta ſeiſis, ette wõttes, kaelaſt ſaadik wees, waenlaſe häwitawa tule all. Jõeſt läbi minnes, kihutati wiimane korratumale põgenemiſele.

Kaukaſia wäerinnalt.

Dſiwisliki piirkonnas tungiſid meie wäeoſad uuesti edaſi, wangi wõttes 1 ohwitſeri ja 63 askeri. Teel Trapeſondiſt Erdſindſhani poole wõtſime meie Gümiſchhani linna ära.

Piirkonnas põhja-ida pool Kältit-Tſheftli linna wõtſime wangi 30 ohwitſeri, 1 arsti, 400 askeri; peale ſelle wõeti türklaſtelt ſuured woorid ära.

Wastaſe pealetungimine piirkonnas ida pool Newanduſi on meie poolt tagaſi löödud.

II.

Lääne wäerinnalt.

Kindral Saharowi wahwad wäed läkſid kõige raskuste peale waatamata waenlaſe ägeda tule all üle ſooſe Lipa oru, löid waenlaſe 7. juulil tagaſi, kes juba paiguti põgenes. Meie ſuurtükiwägi walas põgenewa waenlaſe peale tule. Üle Lipa minnes wõtſime meie umbes 1000 wangi, 10 kuulipritſi, 4 mäeſuurtükki, nendeſt 3 rakkes, wangiſid tuleb juurde.

Täiendawad teated näitawad et wangi wõetute arw 7. juulil üle Stõri minnes (tema pahemal kaldal) kaugelt üle ſelle ſumma on, mis hommikuſed teadaanded tõid. Registreeritud on: 2817 alamwäeliſt, 75 ohwitſeri, hulk kuulipritſe ja 3 ſuurtükki.

2. juulil lõime meie Waleputno piirkonnas (Kimpolungiſt lõuna-õhtu pool) waenlaſe üheſt kõrgustikuſt wälja ja wõtſime 30 ohwitſeri ja 155 alamwäeliſt 4 kuulipritſiga wangi.

Märkus. Wõitluſes Lipa põhjapoolſel kaldal 3. juulil ſaime meie peale ennenimetatud asjade weel: 49 kuulipritſi, 36 pommi- ja kuulipildujat, 80 kasti miinide ja pommidega, 60 laengukasti kuulidega, 58 kasti kuulipritſi lintidega, 3 ladu ſuurtükitarwitustega (ühes nendeſt oli 35,570 mitme kaliibriliſt kuuli), 5220 käſigranati ja hulk püſſipadrunid. Wõeti ka 3 helgiwiskajat, muuſika-koor, wälja-leiwaküpſetamiſe ahi ja köök, hulk okas- ja telefonitraati ja palju muud.

Lääne ſõjawäli.

Ingliſe ametlik teadaanne.

London, 8. juulil.

Delville ja Longuevale metſas wõtſime meie uuesti ühe maatüki oma alla. Wõitluſed keſtawad edaſi.

Põhja pool Longuevale-Baſentini liiniſt nihkuſime meie täna edaſi; wõtſime wangiſid ja ühe ſuurtüki.

Hommiku pool Leipzigi ſeiſukohaſt nihkuſid meie wäed pommiwõitlustes märkſa edaſi.

Mujal wäerinnal on ainult ſuurtüki tulewahetus. Lahinguid polnud.

Ühe wangiwõetud Sakſa ohwitſeri päewaraamatuſt leiti, et Bawaria tagawara polguſt Montobani juures 11. juuni lahingus waenlane 3500 inimeſeſt 3000 kaotas.

Teiſed dokumendid näitawad, et 190 polgu üks bataljon 1100 inimeſeſt 980 kaotas. Teiſed ſama polgu bataljonid kaotaſid umbes poole.

Armanterre'ſt lõunapoole panime meie auſtralialaſtega mõned tõſiſed tormijookſud toime ja wõtſime umbes 140 wangi.

Prantſuſe ametlik teadaanne.

Paris, 7. juulil.

Somme'iſt põhja pool kindlustame meie hiljuti wõetud ſeiſukohti.

Somme'iſt lõuna pool laiendaſime meie oma wäerinda tormijookſudega ja wõtſime terwe ſakslaſte ſeiſukoha eſimeſe liini Estré ja Vermandoville kõrgustiku wahel oma kätte.

Wiimaste päewade wõitluſes wõtſime meie umbes 900 wangi, nende hulgas 30 ohwitſeri, ja ſaime 3 ſuurtükki, 30 kuulipritſi ja muud hinnaliſt ſõjamateriali.

Belgia ametlik teadaanne.

Havr, 7. juulil.

7. juulil oli Belgia wäerinnal ſuurtüki wõitluſed, iſeäranis Dixmude juures ja ſealt lõuna pool.

Werduni all.

Prantſuſe ametlik teadaanne II.

Paris, 7. juulil.

Maaſi paremal kaldal nihkuſime meie käſigranadiwõitluſes Thiaumont'iſt õhtu pool edaſi.

Üleüldine wangiwõetute arw, mis hommikul Fleury piirkonnas meie kätte langes, on 300 inimeſt, nendeſt 8 ohwitſeri. Ööl wastu 7 juulit ilmuſid meie lennumaſinad Thionville, Monmedi, Brielle, Roiſelle jaamade kohale ja wiskaſid hulga pomme.

Üks meie lennumaſin wiskas Lotharingis waenlaſe kaitſeehituſte peale 8 ſuurekaliibriliſt pommi.

Tellimiste wastuwõtmine

teiſe pool-aasta peale kestab edaſi.

Leht makſab 1. juuliſt aasta lõpuni 3 r. 70 kop.

1. juuliſt peale makſab üksik nummer 5 kop.

Talitus.

Italia ſõjawäli.

Italia ametlik teadaanne

Room. 7. juulil.

Halb ilm takistas meie tegewuſt, kuid ſellegipäraſt nihkuſime meie Borcole juures edaſi.

Brenta orus pommitaſime meie Marteri jaama; wigastaſime ehituſi ja ſõjawäerongi.

Ülemal Seiſeril, Fela orus, panime meie hiilgawa tormijookſu toime.

Mujal wäerinnal on muutuſeta.

Waenlaſe lennumaſinad wiskaſid Tilmau kohal (Buta oru ülemiſes oſas) pomme. Tekkis tulekahju, mis ruttu kuſtutati.

Roomas, 7. juulil. Ametlik teadaandmine.

Ööl wastu 4. juuli oli Ledro orus põnew ſuurtüki wõitlus.

Tugewad waenlaſe wäeoſad tungiſid Paſubiol meie ſeiſukohtade kallale, kuid löödi raskete kaotustega tagaſi.

Eila pommitas waenlaſe ſuurtükiwägi meie ſeiſukohte Lagarini orus; meie batareid wastaſid hoolega.

Poſino ülemas oſas uuendaſid meie wäed oma pealetungimiſi Corno-del-Coota peale, päraſt ſeda kui ſuurtükidega pealetungimine ette oli walmistatud. Alguſes ei wastanud waenlaſe batareid meie laskmiſe peale, kuid awaſid peale ſelle marutule. Kuid ſelle peale waatamata läks meie ſõjawägedel korda kaljudel uuſi ſeiſukohti wõtta.

Mujal wäerinnal ſuurtüki tuli.

Waenlaſe aeroplan heitis pommiſid Marostiku peale. Surma ſai paar inimeſt; kahju on wäikene.

Sõja ülewaade.

Wene-Sakſa ja Wene-Auſtria wäerinnalt.

Wiimaſed ametlikud teated kõnelewad ſündmusteſt Riia all õige wähe. Niipalju kui neiſtki lühikesteſt teadeteſt järeldada wõib, on ſeiſukord Riia all kaunis tõſine. Kange ſuurtükituli on wiimaste päewade jookſul ſeal wahetpidamata edaſi keſtnud. On nähtawasti olnud ka ſuuremaid jalawäe kokkupõrkamiſi, ſeſt nagu ametlikkudeſt teadeteſt näha, olewat wenelaſed Riia lahe piirkonnas, Kemmerni pool, iſegi pealetunginud. Selle juures olewat neil ülesandeks olnud mõnda ettepoole nihkunud Sakſa wäeoſa ümberhaarata.

Muidugi teada, tekkiſid ſarnaste ettewõtete juures weriſed wõitluſed, ſeſt ſakslaste ſeiſukohad Riia all on iga ahes kõwasti kindlustatud. Kui wenelastel ſiin kuskil korda on läinud natuke edaſi nihkuda, ſiis wõis ſee ainult õige weriste kokkupõrkamiste läbi ſündida.

Terwel Riia-Dwinski joonel keſtab wastastikune ſuurtüki tuli.

Õige ſuurt tegewuſt awaldawad lendurid. Mõlemilt poolt on nad wahetpidamata wastaſe ſeiſukohtaſid uurimas. Sakſa aeroplanidelt on wiimaſel ajal õige tihti pommiſid Wene wäerinna ſelja taga olewate wäeoſade ja aſutuste peale wiſatud.

Endiſelt tõſine näib olewat ſeiſukord Lutski piirkonnas, Koweli ſihil. Seal, Stohodi jõe joonel, jätkab wastane pealetungimiſt, et ettepoole nihkunud Wene wäeoſaſid tagaſi ajada. Nagu Ingliſe ajalehed teatawad, weawad ſakslaſed ſiia ikka weel uuſi wägeſid. Muu ſeas on nad Koweli ſihile toonud omad raſked ja kerged ſuurtükid, mis Breſt-Litowski kindluſeſt wõetud.

Auſtria wäeoſade aſemele on ſakslaſed paigutatud. Niiſama on muudatuſi kõrgemas wäejuhatuſes ettewõetud. Kinnitatakſe, et Auſtria kindrali Pilanzeri ja erzhertſogi Joſepi aſemele Sakſa kindralid olewat nimetatud.

Wene wägede pahemal tiiwal, Bukowinas, ei ole nähtawasti midagi juhtunud. Mõnede teadete järele olewat ſõjaline tegewus ſeal hoopis ſeiku jäänud, mahaarwatud waſt mõned üksikud luuramiſe käigud. Nagu ametlikud teated ütlewad tegewat ſuurt takistuſt ſõjawägede liikumiſele Dnestri jõe weſi, mis wihmade järele mitmel pool üle kallaste tõusnud.

Tallinna pommitamiſeſt

kirjutab „Rusſk. Inwalid":

„Sakſa aeroplanid on omale uue tegewuſewälja walinud. Neli Sakſa lennumaſinat ilmuſid 5. juulil wara hommikul Tallinna kohale ja wiskaſid umbes paarkümmend pommi.

Wäga wõimalik, et ſee wastaſe manöwer on ligidaſes ühenduſes mõlemate poolte ſõjaliſe tegewuſega, mis mõnes kohas Põhja wäerinnal, iſeäranis Riia lahe piirkonnas, tõſiſema kuju wõtnud."

„Retſh" kirjutab oma ſõja-ülewaates ſakslaste Tallinnas käiguſt muu ſeas järgmiſt:

„Et meie kõrgemat ſõjawäe juhatuſt ekſituſeſſe wiia, lootab Sakſa peaſtaab kahe wiimaſe nädala jookſul erapooletute riikide ajalehtede läbi kuulujuttuſid laiali ſuureſt ſakslaste pealetungimiſeſt Riia-Dwinski joonel, milleſt kõik feldmarſhal Hindenburgi wäed ja ka Sakſa ſõjalaewastik oſa ſaawat wõtma. Nende kuulujuttude kinnitamiſeks on Hindenburg nüüd ka õhulaewastiku laiemalt tegewuſeſſe pannud, lennumaſinaid terwete ſalkadena Riia ja Tallinna kohale ſaates. Kuna Riia pommitamine üsna hariline aſi on, peab Tallinna pommitamiſt küll erakordſeks nähtuſeks pidama. Kallaletungimiſt Tallinna kohal toime pannes on Sakſa õhulaewastik ſelle kohta ekſami ära teinud, mis ta talwe jooksul õppinud ja ettewalmistanud. Nii ulatas Sakſa õhulaewastiku kaugelend kawatſetawa Petrogradi lennu aſemel ainult Tallinnaſſe. Sellele linnale kallaletungimiſe läbi ſuutis Sakſa õhulaewastik ainult üht naisterahwaſt ja kolme laſt wigastada."

„Päewaleht" kirjutab Sakſa lendurite „külaskäiguſt".

Luuramiſeks olid Sakſa aeroplanid eſiteks liig kõrgel, ka hommikune kasteaur oli parajaste terkimas, mis waatlemiſt ülewalt takiſtab, teiſeks ei lennanud waenlane ſugugi meie fortide ja teiste kaitſeehituste kohal, kolmandaks näitawad allawiſatud pommid, kui halwaste wastane orienteritud oli — kõige lihtſam näitus ſelleks on, et ſakslaſed meie hüdroplani-angaride ümbruſeſſe ühtegi pommi alla ei wiſanud, ehk küll eſimene nõudmine iga õhulaewastiku luuramiſel ja pealetungimiſel on, et ta wastaſe lennukid liikumiſe-wõimetuks peab tegema, mis tagaajamiſe wõimaluſe kõrwaldab. — — — — — — —

Kuſt tulid Sakſa lennumaſinad? Kui nad Fokker ehk Albatros aeroplanid olid, ſiis wõiſid nad Kuramaalt tulla, üle Riia lahe, kus ſakslastel mitmed lennumaſinate peiſukohad on. Kolmſada wersta edaſi-tagaſi (kokku 600—700 wersta) ära lennata ei ole praeguſel ajal enam raske, ſieti 5—6 tunni teekond 100—150 hobujõuliſe mootoriga. Olid waenlaſe lennukid hüdroplanid, ſiis wõis mõni riſtleja, kes miini- ja weealuste-paatide ſaatel ſõitis, nad kaaſa wõtta ja kuſagil Hiiumaa ehk Rooſi ranna wahel wette lasta, kuſt Tallinna rohkem maad ei ole, kui 250 wersta.

Sõit algas arwatawasti koidu ajal. Wastane oleks wiſt wähemalt pool tundi warem Tallinna jõudnud, kui ta mitte teelt ära poleks ekſinud. Sakſa lennukid läheneſid linnale kella kuue ajal hommikul põhja-idaſt, üle Wiimſi poolſaare. Alguſes lennanud nad kaunis madalalt, ſeſt Wiimſis oli propelleri põrinat hulk aega enne kuulda, kui maſinad metſa tagant wälja tulid. Linna nähes hakanud nad kohe kõrgemale tõusma. Wäga wõimalik, et wastaſed weel mõnegi tiiru Tallinna kohal oleks teinud — ſeekord jõudis neiſt kõigeſt üksainus ümber lennata, kui mitte meie lendurid neid taga ajama poleks aſunud ja ſadamaſt ſuurtükkideſt ja kuulipildujateſt tuld andma poleks hakatud. Eila teati juba tõendada, et üks Sakſa lennumaſinateſt, kes Tallinnas käis, Muhu wäinas maha on lastud.

Ajakirjandus.

Tartu ülikooli uſuteaduſe oſakonna ümbermuutmiſeſt

juttu tehes tähendab kohalik Läti päewaleht „Baltija", et kõigile meie kodumaa uuenduſepüüetele iſeſugune weider ſaatus oſaks langeb. Uuendused, mis kohaliste elanikkude, ka ſakslaste poolt ſoowitawaks peetakſe ja iſegi ſeadusandliste aſutuste ja walitſuſe poolt tarwiliſeks tunnistatud, nagu omawalitſuſe, teetegemiſe ja kihelkonnakorralduſe uuendused, ei tule ega tule. Selle wastu on aga niiſugused uuendused, mille järele keegi wähematki tarwiduſt ei tunne, ootamata kombel rutuliſed tulema, nagu kawatſuſed Tartu ülikooli ärawiimiſe ja uſuteaduſe oſakonna ärakaotamiſe kohta, niiſama ka õpetajate lahtilaskmiſe kohta administratiwſel teel. Iſeäraliſe tähelepanemiſe oſaliſeks on Tartu ülikool ſaanud, juba eſimeſe riigiwolikogu ajal, keda Goremõkini ministerium kõige eſimeſe konstitutſionalſe ſeaduſe eelnõuga üllatas, et Tartu ülikooli juures tarwis on — peſukoda awada.

Käesolewal kawatſuſel, uſuteaduſe oſakonda iſeſeiswaks õpeaſutuſeks muuta, ei ole Läti lehe arwates mitte ükſi lihtne õpewiiſi uuenduſe tähendus, waid ſee on täieſti uus tegur, mis meie õpetajate ettewalmistuſe ja ſellega ühtlaſi meie kirikliſe elu peale ſuurt mõju wõib awaldada, pealegi kui uus aſutus mõnes kaugemas linnas, waſt koguni ſiſemaal awatakſe.

Edaſi kirjutab leht:

> „Uuenduſe põhjuſena toodakſe ette, et ka õigeuſu ja katoliku waimulikud Wenemaal oma kõrgema hariduſe ſellekohastes akademiates ſaawad. Kui püüdmiſt, kõigile neile koolidele üheſuguſt kuju anda, üleüldſe mõne uuenduſe mõjuwaks põhjuſeks wõiks nimetada, ſiis on nimetatud uuenduſe ſuhtes küll õige kerge teda ümber lükata. Õigeuſu ja katoliku uſuga wõrreldes, mis peaasjalikult inimeste tundmuste peale mõjuwad, on luteranism ſuuremal mõõdul rahwusline uſk ja kuulub rohkem mõistuſe kui tundmuste walda. Sellepäraſt ongi kunstil, nagu koorilaul, luteruſu jumalateenistuſes kõrwaline osa, kuna eſimehel kohal jutlus ſeiſab, mis teiste uskude jumalateenistuſes kas üsna puudub ehk wähe tarwituſel on. Ühtlaſi peab luteruſu õpetaja koguni teiſi nõudmiſi täitma, kui teiste uskude waimulikud. Tema peab oma koguduſeliikmete elu täieſti kaaſa elama, peab nendeſt aru ſaama, nende mõtteid mõtlema, nende waadete ja mõistete kohaſelt talitama. Sagedasti ei ole lugu küll mitte nii, iſeäranis meie kodumaal, kuid Luteri aate ja tema uſu põhjusmõtte järele peaks ſee nii olema."

Selleſt ſeiſukohaſt tuleb Läti lehe arwates wälja minna, kui luteruſu waimulikkude ettewalmistus nende ameti wastu kõne all on. Waimulikud ſeminarid ja akademiad katoliku ja õigeuſu preeſtrite ettewalmistuſeks wõiwad ju oma otstarwet täita, kuna nad oma õpilaſi kindlas ſihis omapäraste waadete ja traditſionide waimus kaswatawad. Kuid luteruſu õpetajal on laialiſem tööwäli ja tema amet nõuab teiſtſuguſt ettewalmistuſt. Ka temalgi peab eriteaduſi olema, kui need peawad kokkukõlas olema teiste teadustega. Õpetaja ja koguduſeliikmete ilmawaate wahel ei tohi tuntawat lahkuminekut olla, ſeſt ſiis kaotaks ta oma mõju. Sarnaſt laiemat hariduſt wõib aga anda õpeaſutus, mis kõigi teadustega organiliſes ühenduſes on, nagu ülikool, kus uſuteaduſe profesſorid mitte ſeatawa uſu kuulutajad ei ole, waid ſamaſuguſed teaduſemehed, kui teiſedki profesſorid. Samuti õpib ka uſuteaduſe üliõpilane peale oma eriteaduſe ülikoolis weel muid teaduſi, kuulab ka teistes oſakondades ettelugemiſi, et ennaſt mitmekülgſelt harida ja täiendada. Ülikooliſt lahkudes ei nõuta temalt mitte uſutunnistuſt, waid teadmiſi. Lõpuks ütleb leht:

> „Sarnane luteruſu õpetaja hariduskäik ſeiſab täieliſes kokkukõlas tema ametiga, nagu ſee oma mõtte järele on, ja edaspidiſe elu nõuetega. Seda hariduskäiku muuta ja kinniſe eriõpeaſutuſe ſeinte wahele ſuruda tähendaks ſuurt murrangut meie koguduſe elus, murrangut, mis mitte head ei tootaks."

Igapäewaſeſt leiwaſt.

Selle pealkirja all leidub „Birſh. Wed." westelugu, mis wäga tabawalt ſeiſukorda kujutab, misſuguſes wäikſepalgaliſed pealinna elanikud on, kes ſunnitud igaſugustes ſöögimajades lõunat ſööma.

Süüa ei ſaa kuſagilt! On inimeſed, kes ſeda ei tea. Eſimeſeklasſi restoranides walitſeb küllus, ſõda ja elanikkude raskus on ainult hindade peale mõju awaldanud, kuid need, kes ſiin lõunat ſööwad, elukalliduſt ei tunne. „Sõjawäe ſeljataguſe kangelaſed" teewad ſiin lauakeste taga ſajatuhandeliſi lepinguid, lööwad läbi tuhandeid, mis kergel käel ſaadud, teewad liikuſid mitmeſuguste õigete ja tumedate äriajamiste puhul, — ja ei kellegi näolt pole traagiliſt otſuſt lugeda „ſüüa ei ſaa kuſagilt."

Kuid praeguſel hullul ajal, kus rahal mingiſuguſt wäärtuſt pole, on ka kümned tuhanded halliſi, keſmiſi inimeſi, nõnda nimetatud „kolmanda klasſi reiſijad." On keskmine enamus, keda päewa kella 12 kuni 6 õhtu igas ſöögimajas, alamat järgu restoranis, cafés wäga ſuurel hulgal wõib leida, kes ſiin nõndaſamuti „ſabad" ſünnitawad, kui need poodide ees näha, kus ſuhkurt ſaab.

Elukallidus ja kartus, et pahades ſöögipoodides haiguſt lõunaga ſiſſe wõib ſüüa, ſunnib „kolmanda klasſi reiſijaid" taimetoidu ſöögimajadeſſe minema. Ta ei ole taimetoitlane põhjusmõtte päraſt, waid ſõjaaja tingimiſed on teda ſelleks teinud. Tema „ei ſöö kedagi", ſeſt et teda ſpekuleerimine ja korralagedus juba elawalt ſööma on hakanud.

Kuid misſuguſeid ohwrid ja raha nõuab ſunduslik taimetoidu ſöömine!

Taimetoidu keſkſöögimajas Sadowaja peal istuwad aknatel, trepil wäſinud ja näljaſed inimeſed, istuwad ja ootawad kannatlikult oma korda. Kitſas eestoas ei ſaa läbi tungida, lämbunud õhku täis olewates tubades oodatakſe näljaſelt ſööjate toolide taga järge.

„Siia, ſiia, — ſiin ſüüakſe juba magusat toitu!" hüüab wäſinud ja nõrkenud häälega iſand oma daamile.

See, kes magusat toitu ſööb, waatab kõõrdi hüüdja peale ja rutuga kugistades lõpetab ſöömiſt. Toit ei lähe kõriſt alla, kui ſelja taga inimeſed ſeiſawad, kes iga luſika täit ſilmas peawad, mis ſuhu paned.

Teistes ſelleſarnastes ſöögimajades ſeeſama lugu. Ühes täiskaswanutega ootawad järge lapſed, — werepuuduſeſt kõhnad Petrogradi lapſed.

Lõuna taimetoidu ſöögimajas tuleb rublat poolteiſt makſma, kuna ſiin enne ſõda kuuekümne kopika eeſt ſöönuks ſaid.

On weel keskmiſe „obõwateli" tarwis üks alam ſort ſöögimajaſid, — need on odawad kooperatiw ſöögikohad. Ühe niiſuguſe on Sabalkanskaja uul. Heinaturu lähedale naiste üheõigusluſe ühiſus elule kutſunud.

Siin on toit peaaegu pool odawam, kui taimetoidu ſöögimajas. Teenijad on ſuuremalt oſalt ſõjapõgenejad naisterahwad. Kahes wäikeſes wiletſas toakeſes lihtſate waha-riidega ülelöödud laudade taga istuwad hästi riides naisterahwad, üliõpilaſed, walge põlledega kauplejad Heinaturult, poe ſellid, kaks-kolm hulguſt. Kõikide kasſide ühinemine, kus juures ühendamiſeks kõhu küſimus on ſaanud.

Kübaras daam, lihtne rätikus turunaine istuwad ühe ja ſelleſama laua taga, on ſabas üheskoos ſöögi markiſid ootamas wiletſas ja waewaſes toakeſes, kus laudlina aſet wahariie täidab ja ſuupühkimiſeks paberi tükid laual ſeiſawad. Kuid ſiin makſab lõunaſöök kuuekümne kopikaſt kuni poolteiſe rublani, ſeda ſilmas pidades, kui ſuur kellegi ſöögiiſu ja nõudmiſed on.

Pealinnas, 9. juulil 1916.

Praegu, keſkſuwel, mil ilmad kõige paremad ja ööd weel lühikeſed ja walged, näib kõigil ſõjawäljadel alganud olewat ſuurte lahingute ajajärk.

Kuna üksikutel wäerinnadel Ida- kui ka Lääne ſõjawäljal wõitluſed juba ligi paari kuu eeſt lahti puhkeſid, on üleüldine wõitlus alles wiimaste nädalate jooksul rohkem kindlamat kuju hakanud wõtma. Seſt, nagu nüüd ſelgub, olid hiljutiſed ſündmuſed Wene-Auſtria wäerinnal, Italia piiril ja Kaukaſia ſõjawäljal juſt kui mingiks eesmänguks üleüldiſele ſõjatulele, mis warem ehk hiljem mõlemate wastaste poolt pidi lahti minema kõigil ſõjawäljadel.

See tähendatud moment näib olewat praegu kätte jõudnud. Igaltpoolt, Ida-, Lääne ja Kaukaſia ſõjawäljalt tuleb päew-päewalt huwitawamaid ſõnumeid. Kuigi ametlikud teated teatawas toonis ja meeleolus kokku on ſeatud, ſiiski wõib nendeſt wäljalugeda ſilmapilgu tõſiduſt, olgugi et faktid iſeeneſeſt tihti üsna tähtſuſeta paistawad olewat.

Üleüldine pealetungimine kõigil wäerindadel — ſelleſt kõneles liitriikide ajakirjandus juba ammu ſuuri ſõnu, ning ſelles ſihis on liitlaste poolt terwe talwe jooksul kõwasti ettewalmistatud.

Kui nüüd Põhja-Prantſuſemaal lahing wahetpidamata kestab ja ſõjatuli ſealt mererannaſt kuni Verdunini ulatab, kui Italia wäerinnal juba paar kuud wõideldakſe ja Ida-ſõjawäljal ſuurtükid müriſewad Riia laheſt kuni Rumenia piirini, ſiis peab ka ütlemata arwama, et liitlaſed oma üleüldiſt kawatſuſt teoks tegema on aſunud. Kas nüüd ehk ei iialgi, ſeſt hiiglaſõda oma hiiglakuludega ei wõi ju ometi teiſt kaht aastat kesta.

Mis aga ſünnib waenlaste leeris, ſelleſt on teateid niiſama wähe tarwitada. Nähtawasti oldakſe ſealgi ettewalmistatud, ſeſt ſeniſed wõitluſed ei ole terwe ſõjakäigus weel mingit nähtawat pööret toonud. Igatahes on aga liitlaste jõud praegu rohkem korraldatud kui kunagi enne. Selle tagajärjel ongi neil juba korda läinud, nii Idas kui ka Läänes, mõnda endiſt kaotuſt tagaſi wõita ja waenlaſt paigaſt nihutada.

Et aga terwes ſõjakäigus ſoowitawat pööret luua — ſelleks kulub liitlastel nähtawasti weel aega ja jõuduſi, ſeſt alles nüüd ſelgub, kui kawakindlalt Europa keſkriigid Sakſamaa ja Auſtria, endid on ettewalmistanud wõitlema kahel pool korraga — Idas ja Läänes.

Suwekuud — need olid ka kahel eſimeſel ſõjaſuwel ſuurte ſündmuste kuud. Sellepäraſt on põhjuſt arwata, et lähemal ajal ühel ehk teiſel ſõjawäljal midagi niiſuguſt ſünnib, mis waſt terwe ſõja käigu kohta nii ehk teiſiti on mõõduandaw.

Wäljamaa.

Inglaſed hoiawad ſõjalaewade mälestusmärkiſid alles.

„Times" teatab, et hiljuti Kenti krahwkonna pealinna Canterbury wana peakirikuſſe Ingliſe ſoomusriſtleja „Kenti" lippude jäänuſed pidulikult üle olla toodud. See riſtleja wõitles Falkelandi lahingus 25. weebruaril 1914. aastal Sakſa riſtleja „Nürnbergiga". Lahingus jäänud mitmed „Kenti" lipud wigastatud, nii et nad edaspidiſeks tarwitamiſeks täitſaks kõlbmataks ſaid. Sellepäraſt kinkiſid Kenti krahwkonna liikmed, peaasjalikult naisterahwad, oma maakonna nimeliſe laewale ühed ſiidilipud, kuna ülejäänud wana lippude oſad hoolega kokku koguti ja Ingliſe kuninga lubaga pidulikult peakiriku üle kanti. Lippude ülewiimine ſündis ümberkaudſete elanikkude ſuure waimustuſe juures ja Ingliſe laewastiku admiralide oſawõttel. See wäike lugu näitab, misſuguſed lahutamata ſidemed Ingliſe rahwa ja tema laewastiku wahel walitſewad ja kuidas ſeal kõiki aſju kalliks peetakſe, mis Ingliſe ſõjalaewastiku wägitegudega ühenduſes ſeiſawad.

Korea ja Lõuna-Mandſhuria ühendamiſe küſimus.

Jaapani politiliſtes ringkondades liiguwad wiimaſel ajal kuulujutud, et Korea ja Kwantuni kindralkubernerkondi kawatſetakſe ühendada.

Selle kohta tähendab Jaapani leht „Nizzi-Nizzi", et Koreat ja Lõuna-Mandſhuriat küll ühendada tahetakſe, kuid ainult majanduslikſelt, aga mitte politiliſelt. Nimelt kawatſeb Jaapani walitſus Ida kolonialühiſuſe tegewuſt ka Lõuna-Mandſhuria peale laiendada, ſeal Korea panga oſakonnad awada ja ſinna korealaſi elama ſaata.

Italia ja Sakſamaa wahekord läheb terawaks.

Italia lehed teatawad, et Italia kohtuminister üheskoos wälisministri, aſumaade ministri ja kaubandusministriga käſukirja kokku ſeadnud, mis ministrite kabineti nõuſolemiſel juba olla awaldatud.

Selles käſukirjas määratakſe kindlaks, et waenuliste riikide alamate kohta, kes waenuliste riikidega lepingus ſeiſawad, needſamad abinõud tarwituſele wõetakſe, mis Auſtria-Ungria alamate kohta. Selle käſukirja põhjal wõib tarwitada ſurweabinõuſid waenuliste ja nendega lepingus ſeiswate riikide alamate, aſutuste ja ettewõtete kohta nii Italias kui ka waenuliste riikidega lepingus ſeiswate riikide okkuperitud maakondades. Nendeſt ſurweabinõudeſt wõib nimetada järgmiſi: liikuwa ja liikumata waranduſt ſekweſtrerimine, kõikide kohustuste eeſt makſmiſe ärakeelamine ja kaubandusliste ettewõtete tegewuſe järele walwamine.

Home rule bill Ingliſe alamkojas.

Ingliſe peaminister Asquith teatas alamkojas, et Iiri home rule bill tulewal nädalal alamkotta antakſe.

Uute parlamendi walimiste küſimus

on Inglismaal wiimaſel ajal arutuſel olnud. 7. juulil wõttis Ingliſe ſiſeminister Samuel ſelle kohta alamkojas ſõna ja rõhutas kategoriliſelt, et praegu ſugugi ſoowitaw ei ole uuſi üleüldiſeid parlamendi walimiſi ette wõtta, ſeſt need ei awaldaks wäljamaal ſoowitawat mõju. Sellepäraſt kutſus Ingliſe ſiſeminister ſeltskondliſt arwamiſt üles uute walimiste wastu ſeisma.

Soome.

Suur tulekahju Oulus. Nende päewade ſees peaſis Oulu keſklinnas ſuur tulekahju lahti, mille tagajärjel 14 maja etja ſaid. Kahju ſuurus ulatab üle 400 tuhande marga. Tulekahju põhjuſed on ſenini teadmata.

Asundused.

Samara eeſtlaſte eluſt.

Samaras elawate eeſtlaſte elus olid nagu „Päew." kirjutatakſe wiimaſel ajal tähtſamateks ſündmuſteks Eeſti ſeltſi awamine ja Eeſtimaa talurahwa wabaſtamiſe 100-aaſtaſe juubeli pühitſemine 22. mail. Esmalt kawatſeti ſeltſi awamiſe kooſolekut 15. mail ära pidada. Et aga Eeſtimaa talurahwa wabaſtamiſe tähtpäew lähedal oli, ſiis otſuſtati ſeltſi awamine ka ſel ajal ette wõtta. Kohaliſes kroonu wabrikus töötawate eeſtlaſte ſoowil määrati pidupäew 22. maiks, ſeſt et wabrikuwalitſus Eeſti tööliſed ſelleks päewaks Eeſti ſeltſide poolt ſaadetud palwekirja põhjal tööſt wabaſtas.

Et juubeli-piduſtuſte ja ſeltſi awamiſe üle kodumaa lehtedes omal ajal kirjelduſed juba ilmuſid, ſiis ei hakka ma neid ſiin kohas enam kordama, waid toon ainult mõne teate kohaliſe Eeſti ſeltskonna tegewuſe kohta. Üleüldſe on ſiinſete eeſtlaſte ſeas wiimaſel ajal nähtawat huwituſt ſeltskondliſe tegewuſe waſtu märgata. Nagu uſtawaſt allikaſt kuulen, on ſiinſed eeſtlaſed aaſta jooksul üle 2000 rubla heategewaks ja hariduslisteks otſtarbeteks kokku pannud. (Siinſete eeſtlaſte arwu kohta — 400 hinge ühes laſtega — on ſee ſumma igatahes tähelpanemiſe-wäärt.) Iſeäranis kiitwalt peab eeſtlaſte tegewuſt Läti-Leedu-Eeſti ſõjapõgenejatele abiandmiſe komitees nimetama. Õnneks on meie ſugurahwa hulgaſt ſõjapõgenejaid ſiia weel wähe tulnud, kuid lätlaſi on ſelle eeſt õige rohkeſte.

Nagu teada, ſai noor Eeſti ſelts aſutamiſekooſolekul endiſe raamaturingi raamatukogu kingituſeks. Juba nüüd, mõne nädala jooksul, on teiſt niipalju raamatuid juurde oſtetud, nii et ſeltſil wõimalik on ſügiſel oma õige rikkalikku raamatukogu kõigile ſiinſetele eeſtlaſtele tarwitamiſeks awada. Otſuſtati kodumaal ja pealinnades olewate Eeſti ſeltſidega kindlamaſſe ühenduſeſſe aſtuda. Samara Eeſti ſelts tõotab peale muu ka Eeſti rahwa Muſeumi ja Eeſti Kirjanduſe Seltſi toetamiſeks kõik teha, mis wõimalik: nende aſutuſte heaks pidusid toime panna, nende ſihtide ja otſtarbetega ſiinſeid ſuguwendi ja õdeſi tutwuſtada, neile liikmeid koguda ja nende poolt wäljaantud kirjatööſid laiali laotada jne. Peab ütlema, et ſiin wiibides Samara Eeſti ſeltskonna tegewuſe kohta kõige paremad lootuſt wõib omandada.

Lõpuks tahakſin mõni ſõna ſiinſete lätlaſte kohta ütelda. Kui enne ſõda wiis aaſtat Samaras elaſin, ei kuulnud kohaliſed eeſtlaſed ſiinſeteſt lätlaſteſt kõige wähematki. Wõis arwata, et neid ſiin ſugugi ei ole. Iſegi ühtegi korda ei peetud tähendatud aja jooksul kohaliſes Luteri uſu kirikus lätikeelſet jumalateenistuſt. Nüüd, ſõja wältuſel, on ſiia Läti ſõjapõgenejate awitamiſe komitee kahe wõi kolme parteiga tekinud ja 25 juunil ſ. a. awati ſiin ſuurte „wõitluſtega" iſegi Läti ſelts. Muidugi oleks ſee kõik wäga hea ja kiiduwäärt, et ſiinſetel lätlaſtel wiimaks ometi julguſt oli rahwusliſelt ärgata, kuid ſoowida oleks, et nad ſealjuures oma kodumaa naabrirahwa waſtu wiiſakamad oleks ja oma rahwusliſt mina't liig eſile ei kergitaks. Neil peaks teada olema, et nendega käſikäes töötamiſeks igaſugune himu kaob.

Kodumaa.

Suhkru määramine Tallinna kubermangus.

Tallinna kubermangu moonamuretſemiſe iſeäraliſe nõukogu aſemik on teadaandmiſe awaldanud, kui palju ja mil wiiſil kubermangu elanikkudele ſuhkrut muretſetakſe. Weoplaani järele on ſuhkru hulk juba kindlaks määratud, mis elanikkude tarwis juuni ja juuli kuu peale antakſe. Iga inimeſe kohta on järgmine norm aluſeks wõetud mis ka terwes riigis makſma on pandud: pealinnades 4 naela, linnades üle 150.000 elanikkuga — $2^{1}/_{2}$ naela, teiſtes linnades $1^{1}/_{2}$ naela ja maal $^{5}/_{8}$ naela.

Eeſti kubermangu moonamuretſemiſe nõukogu määras 1. juuliſt 1916. a. kuni 1. auguſtini ſ. a. iga inimeſe kohta kuu tarwis järgmiſe normi kindlaks:

Linnade elanikkudele, maakondades aſuwate wabrikute teenijatele ja töölistele, Nõmme, Keila, Rapla, Lihula, Märjamaa, Tapa, Ambla, Juhkentali, Maarja-Magdalena ja Jõhwi alewite elanikkudele, ſuwituskohtade elanikkudele, waimulikkudele, arſtidele, kõigile walitſuſe- ja kogukondliſte aſutuſte teenijatele ja nende perekondadele, mõiſate omanikkudele ja nende perekondadele, nende juures olewatele laſteõpetajatele ning mõiſawalitſejatele ja nende perekondadele — $2^{1}/_{2}$ naela inimeſe kohta, teiſtele maaelanikkudele 1 nael inimeſe kohta.

Suhkru wäljajagamiſt mõiſate, mõiſa maa peal elutſewate iſikute, kui nad wallakogukonda ei kuulu, waimulikkude ja arſtide tarwis juhatab 1. Eeſtimaa Põllumajanduſline Ühiſus (Tallinnas, Kloostri uul. nr. 11) ühes oma Rakwere oſakonnaga (Wakſali uul. nr. 25); kõigi walitſuſe ja kogukondliſte aſutuſte teenijate ning maakondade, wabrikute ja linnade elanikkude tarwis jagawad ſuhkrut wälja kohalikud linna-ametid, wabrikuwalitſuſte, wallawalitſuſte, walitſuſekohtade ja -iſikute ning kogukondliſte aſutuſte kaudu.

Ühes ſellega teatatakſe, et ſuhkruſaamiſeks ülemalnimetatud aſutuſte poole pööramiſe juures ſuhkruſaajate iſikute arw tuleb üles anda, kusjuures need teated adminiſtratiwliſe wõimu, walitſuſe- ehk kogukondliſe aſutuſe, wabrikuwalitſuſe poolt tõeks tunniſtatud peakſid olema; waſtaſel korral peab teadeteandja nende eeſt iſiklikult waſtutama.

Et kõik ſuhkur, mis Eeſtimaa kubermangu tarwis määratud, weel kohale jõudnud pole, toimetatakſe ſelle wäljajagamiſt järgmiſes korras: kõige pealt linnaelanikkudele ja wabrikutele ning päraſt ſeda maaelanikkudele, ſelle järele, kuidas ſuhkrut kohale jõuab.

Pealinna teated.

Sõjapõgenejate wälja ſaatmine Ülewenemaaliſe linnadeliidu Petrogradi komitee kooſolekul oli harutada ſõjapõgenejate wäljaſaatmiſe küſimus. Waadati läbi ſellekohaſed ettepanekud, mis W. A. Herdi ja würſt W. A. Obolenski poolt ſiiſe antud.

Nimetatud iſikute arwates oleks Petrogradiſt ſõjapõgenejate wälja ſaatmine wäga kare abinõu nende inimeſte kohta, kes ſõja läbi iſegi juba kõige rohkem kannatanud. Teiſeks ei oleks wäljaſaatmiſel tegelikult nii ſuuri tagajärgi, nagu loodetakſe, ſeſt ſuurem hulk ſuudaks nii ehk teiſiti wäljaſaatmiſeſt kõrwale hoida. Sajatuhandeſt ſõjapõgenejaſt wõiks wälja ſaata ainult neid, kes abiandmiſe ſeltſidelt ka kuratoriumideſt abiraha ſaawad. Sarnaſeid ſõjapõgenejaid on aga umbes 39.000 inimeſt. Ettepanejate arwates tuleks ſõjapõgenejate wäljaſaatmiſe küſimus uueſti läbi waadata, ja komitee peaks ülemale poole ſellekohaſe ettepaneku tegema.

Mõned komitee liikmed olid aga ſel arwamiſel, et ſõjapõgenejate wäljaſaatmine Petrogradi tühjendamiſe mõttes wäga tarwilik on, ſeſt iſegi weikſem elanikkude arwu wähenemine kergendaks riigikaitſetööd.

Lõpuks lükkas komitee kõik ettepanekud ja küſimuſed uueſti läbiwaatamiſe aſjus tagaſi ning arwas ſoowitawaks, et walitſuſe poolt aſutatud ſellekohaſe komitee tegewuſeſt ka linnadeliidu komitee aſemik oſa wõtaks.

Selleſt tuleb järeldada, et ſõjapõgenejate wäljaſaatmine ikkagi teoks tehtakſe.

Linnapealiku päewakäſk. Petrogradi linnapealik on järgmiſe päewakäſu awaldanud.

Sõjawäe ülemuſelt on teatatud, et neile tagawara- ja maakaitſewäeliſtele, kes riigikaitſeks töötawates wabrikutes tööl on, antakſe ſeatuſe järele wäeteeniſtuſe aſjus ajapikendus ning nad on iſeäraliſes nimekirjas ülewal. Sarnaſel korral ei wõi neid mitte ſõjateeniſtuſte wõetuteks pidada ja nad langewad ſundusliſka määruſt rikkudes adminiſtratiwſe kariſtuſe alla harilikus korras.

10.000 haigewoodit. Ülewenemaaliſe linnadeliidu peawolinik on Petrogradi komiteed palunud ſiin rutuſelt 10.000 haigewoodie haawatute ja haigete ſõjameeſte tarwis ſiiſe ſeada.

Päewauudised.

Põgenejate wäljaſaatmiſe kohta. Hiljuti ilmus „Liiwi kuberm. Teatajas" ſunduslik määrus, mille järele kõik inimeſed, kes päraſt 1. juunit 1914 Riia, Wõnnu ja Walga maakonda elama aſunud, ſealt ära peawad minema. Et määrus nähtawaſti ſõjapõgenejate kohta käis, ſiis pöörasid nagu eila teataſime Läti riigiwolinikud Goldmann ja Sahlit telegrammi teel palwega põhja wäerinna juhataja poole, et ſee määruſe tagaſi wõtaks, kuna põgenejad ſelle läbi raskeſſe ſeiſukorda ſattukſid ja ka walitſus ning abiandmiſe organiſatſionid, kes põgenejatele põldude ſeemendamiſeks raha laenanud, kahju ſaakſid.

Nüüd on riigiwolinik J. Sahlit „Balt." teatel waſtuſe ſaanud, et nimetatud määrus mitte ſõjapõgenejate kohta ei käi, kuna ſedaſama ka Liiwi, Kura ja Witebski kuberneridele teada on antud. Nii on ſiis palwel ſoowitawad tagajärjed olnud.

Maanteerullide tellimine. Moſkwaſt teatatakſe, et Wene walitſus ühelt Amerika firmalt 146 maanteerulli tellinud. Tellimine on ſuurte maanteede ehitamiſe kawatſuſtega Wenemaal ühenduſes.

Hingepalwed profeſſor Metſhnikowi eeſt. Seda ſilmas pidades, et Wene õpetlaſe profeſſor Metſhnikowi ſurnukeha ära põletati, tõſteti waimulikkudes ringkondades küſimus üles, kas kadunu eeſt ülepea hingepalwet pidada tohibki, ſeſt et ſinodi otſuſe järele ſurnukeha põletamine paganauſu komme on, mis õigeuſulikule mitte kohane pole. Seſſamas mõttes wõttis ſinod ka eitawa ſeiſukoha, kui ſiſemiſte aſjade miniſter Petrogradi krematoriumi (ſurnute põletamiſe aſutuſe) awamiſe küſimuſe arutamiſe alla wõttis. Sellega wõib ka ſeletada, et Pariſi õigeuſulikud waimulikud krematoriumi ei ilmunud, kui ſeal ſurnud Metſhnikowi põletati.

Suurem hulk kanoniſtiſid on ſiiski ſes arwamiſes, et Metſhnikow küll paganauſu matuſekombe tarwituſele wõtmiſt eneſe kallal ſoowis, aga ſellega weel oma kirikuſt äralangemiſt üles pole näidanud, miſpäraſt tema eeſt hingepalwet ikkagi teha tohib.

Teedeminiſter A. F. Trepowit. oodati eila, 8. juulil Petrogradi tagaſi.

Sõjapõgenejad Turkeſtanis. Nagu omal ajal teataſime, ſaadeti 70,000 ſõjapõgenejat Taſchkendi linna, ſeſt et nad oma mu aſukoha kliimat wälja ei jõudnud kannatada. Et aga ka Taſhkendi linn nii ſuure hulga ſõjapõgenejate waſtuwõtmiſeks tarwiliſel määral ette ei olnud walmiſtatud, ſiis ſaadeti ſõjapõgenejad Samara ja Saratowi kubermangu.

Maakaitſewäeliſte kokkukutſumiſega jääwad mitmed kaubanduſliſed ja tööſtuſliſed, panga- ja transpordiaſutuſed ſuuremaſt hulgaſt oma teenijateſt ilma. Paljudele organiſatſionidele waſtati nende ſellekohaſe palwe peale, et ajapikenduſe andmine nende teenijatele wõimalik ei ole. Samaſuguſe waſtuſe ſai muu ſeas ka kommertſpankade kongreſſi nõukogu.

Ujuw ſõjaſaagi näitus, mis Petrogradis mõne päewa eeſt awati, ſõitis Neewa jõge mööda Schlüſſelburki. Sealt läheb näitus mööda kanaliſid Wolgaäärſeteſſe linnadeſſe.

Petrogradis wiibimiſe ajal on näitus annetuſte ja ſiſſeminekn hinna näol 10,000 rubla kokku korjanud.

Wekſli moratoriumi pikendamine. Kohtuminiſter pani miniſtrite nõukogule rutuliſelt ette, et wekſlimoratoriumi mitmes wäerinna lähedal olewas kubermangus kohe pikendataks, muu ſeas ka Liiwi- ja Kuramaal.

Politſeidepartemang ja ſpekulerijad. Politſeidepartemangus tehti otſuſeks pealinnas aſuwate kontorite ja nende direktorite kohta, kes ſpekuleerimiſega tegemiſt teewad, teateid koguma hakata. Kõik ſarnaſed kontorid pannakſe kinni ja direktorid ſaadetakſe maalt wälja.

Kohtuminiſter A. A. Hwostow tähendab, et aſumiſele ſaatmine iſeſeiſwa kariſtuſena ainult mõnede uſuliſte ja riikliſte kuritegude puhul praeguſe kaelakohtu ſeaduſe järele makſew on. Aſumiſele ſaatmiſe ärajätmine aga on kohtuminiſtri arwates praegu waſt weel enneaegne.

Teated rahaminiſter Barki kohta. Rahaminiſteriumis olewate teadete järele jõuab rahaminiſter Bark nende päewade ſees Petrogradi tagaſi.

Kohe päraſt miniſtri tagaſijõudmiſt peetakſe rahaaſjade komitee iſeäraline kooſolek ära, kus miniſter Barki wäljamaal käimiſe tagajärjed üksikaſjalikku walguſtuſt leiawad.

Weel Poola küſimuſeſt. Miniſtrite nõukogu kooſoleku, krahw Welepolski wäljakorteri ſõidu, ja tähtſa Poola omawalitſuſe akti ümber liiguwad Moſkwa poolakate keſkel õige mitmet laadi kuulduſed. Poola omawalitſuſe „Moſkwa projekti" kohta, milleſt omal ajal kirjutaſime, kuuleme nüüd, et teda tõepooleſt ſugugi olemas ei olla. Tõepooleſt figureerinud tähendatud kuulduſe põhjuſena mingiſugune Samarini kiri, mida aga Poola küſimuſe otſuſtajaks mitte ei wõiwat pidada.

Mis miniſtrite nõukogu kooſolekul wäljakorteris tehti, ſelle kohta on olemas kaks arwamiſt. Eſimeſe arwamiſe järele arutas miniſtrite nõukogu tõeſti Poola küſimuſt, kuna ſee küſimus teiſe arwamiſe järele ainult erajutuajamiſes wälimiſte aſjade miniſter Saſonowiga üles wõeti.

Oodatawa riikliſe akti kokkuſeadmine on Krõſhanowski hooleks antud. Misſuguſe ſiſuga ſee akt ſaab, ei ole weel ſugugi teada, kuid ta ſiſaldab arwatawaſti konkretliſi näpunäiteid, ſelleſt hoolimata, et Poola kubermangud praegu waenlaſe käes on.

Wiimaſte teadete järele ei ſõitnud krahw Welepolski wäljakorteriſſe mitte Wene poolakate eſitajana, waid kui ſaatkonna liige, kes Wäljamaal käis ja ſeal Poſnani ja Galitſia poolakatega kokku puutus. Krahw Welepolski andis aru nende abinõude üle, mis juba ſakslaſte ja auſtrialaſte poolt kohalikkude poolakate meelitamiſeks tarwituſele on wõetud, ja aktide üle, mis waenlaſe maal wiimaſel ajal poolakate kaſuks on ilmunud. Ühtlaſi tähendas krahw Welepolski, et aeg ſelle küſimuſe üleswõtmiſeks ka Wenemaal käes on, mille peale krahwile waſtati, et ſee küſimus juba lõpulikult otſuſtatud ongi ja ſellekohane riikline akt lähemas tulewikus wälja antakſe.

Uute ülikoolide wõrk. Hariduſe miniſtri kawatſus ülikoolide wõrgu laiendamiſe aſjus on praegu miniſtrite nõukogus läbiwaatuſel. Miniſter tähendab omas ſeletuskirjas, et ülikooliſt wäljajääjate arw lähemate aaſtate ſees juba 6000 inimeſeni wõib ulatada, kui abinõuſid kohe tarwituſele ei wõeta. Ülikoolide edaſpidine täistuupimine ei ole ka mingiſuguſtel tingimiſtel enam wõimalik.

Europa Wenemaale tuleks kõige wähemalt lähemas tulewikus 5 uut ülikooli awada, Siberiſſe 2 ja Keſk-Aaſiaſſe — 1. Peale ſeda awatakſe jälle kohe Kaukaſias 1 ja Keſk-Wenemaal — 1, Kõik kokku 10 ülikooli. Nendes awatagu arſtiteaduſe fakulteet wõimalikult kõikides.

Kõige esmalt ſaawad omale ülikoolid Perm ja Doniäärne Roſtow.

Uute raudteede ehitamiſeſt. Teede miniſter ei otſuſtanud iſeäraliſt uute raudteede ehitamiſe ſeaduſprojekti ega teede nimekirja ſeaduſeandliſtele kohdadele ette panna, ſeſt et juba enne riigiwolikogu kooſolekute hooaja lõppemiſt ſellele aſutuſele projekt ette pandi, kus teedeminiſterium raudteede ehitamiſeks lähema wiie aaſta ſees kolm miljardi rubla küſis, kuna ſellele projektile weel pikem ſeletus juurde oli liſatud. Uute raudteede nimekirja ſaadab A. F. Trepow wiſt ſeaduſeandliſte aſutuſte komiſjonideſſe.

Warſſawi politehnikumi, mis praegu Niſhni-Nowgorodis aſub, on mõne päewa jooksul 3000 ſiſſeaſtumiſe palwekirja ſaadetud.

Aſumiſele ſaatmiſeſt. Siſeminiſter Stürmer pani miniſtrite nõukogule kawatſuſe ette, mille järele aſumiſele ſaatmine, kui iſeſeiſaw kariſtamiſe wiis ja ka kui ſunnitöö järeldus ära kaotatakſe ja tema aſemele kas pikaajaline wangiſtamine ehk politſei walwe alla andmine teatud paikades ſeatakſe.

Peale D. Lemmi ja Rapla õpetaja Liiwi tulewat, nagu „Riſtir. Pühap. Leht" teatab, ka mitmed teiſed wäljaſaadetud õpetajad kodumaale tagaſi.

Tartu ülikooli kantſeleid „puhastatakſe." Riia Wene leht teatab, et kõikide Eesti rahwuſeſt kantſeleiteenijate aſemele Tartu ülikoolis edaspidi wähehaawal wenelaſed kogutakſe.

Omal ajal teataſime, et ülikooli rektor kantſelei teenijatele ära keelas üliõpilastega Eesti keelt rääkida. Wiſt ei ole ſee määrus mõjunud, ſeſt et asjaga nüüd „teiſeſt otſaſt" peale hakatakſe.

Sõjapõgenejate toetamine Lätimaal. „Jaunais Wahrds" juhib ühes omas wiimaſes numbris tähelepanemiſt ſõjapõgenejate toetamiſeks antawate abirahade wõimaliku wähenemiſe peale ja awaldab arwamiſt, et kui ſarnaſt abinõu juba kord tingimata waja on tarwituſele wõtta, ja rahwusliſte organiſatſionide eelarweid kärpida, ſiis tuleks ſedaſama ka walitſuſe organiſatſionides teha.

Läti töölistelehe aſutamiſe küſimus on üles wõetud. Lehe aſutamiſeks tahetakſe lätlaste keskel, nagu „Jaun. Wahrds" teatab, wabatahtliste annetuste korjamiſt toime panna.

Jaapani ſõjaline ſaatkond, kelle eeotſas kindral Fukuda ſeiſab, on wäljakorteri jõudnud.

Miniſtrite nõukogu koosolekul wäljakorteris arutati walitſuſe edaspidiſt taktikat ſõjatööstuſe komiteede wastu.

Miniſtrite nõukogu tegi otſuſeks tähendatud komiteede üle järelwalwuſt mitte ſiſſe ſeada.

Kohe pärast Soome maapäewa walimiſi olla Petrogradis otſuſeks tehtud Soomemaal mõnda uuenduſt ette wõtta. Muu ſeas tahetawat ka ametlikuks riigikeeleks Wene keelt ſeada.

Pauk udus.

Jens Peter Jakobſeni nowell.

— Jah, jah, ſiinſamas toas ſee juhtuski. Ah, need olid teiſiſuguſed ajad, tähelepanemiſewäärt ajad. Jah tema, Henning, uſub iſegi, et ta kunagi Agathet olla armastanud, jah, näib, et ſee tõesti kord nii olla olnud. Ja wõib oletada iſegi juhtumiſt, et Agathe teda wastu oleks wõtnud; kuid rumalus on neid wanu asju weel korrutada; ei, Brude oli ju wäga kena mees; ja kui kurwalt pidi ta oma elu lõpetama, ſee kena poiſs!

— Jah, aga ſiis tõesti wäljapääſu teed ei leidu, kas mitte mingiſuguſtki?

— Argu Agathe ilmaaegu ſeda wekſlite lugu urkugu; ſeda on Klauſen talle ainult ette luiſanud, et näha, kui palju ta Dieti Henningilt abi wõib ſaada; ſee olla ainult üks kawal mõte, Klauſen ju kawal kui rebane, hirmus kawal.

— Ei, ſee olla tõepooleſt ikka tõſi. Ja kui Henning eitawa wastuſe annab, ſiis on Klauſen ſunnitud Amerikasſe põgenema; wanker, mis teda Boeri raudteejaama peab wiima, oli juba ſiis walmis ſeatud, kui Agathe koduſt lahkus.

— Ah nii, kuid ſeda poleks ta Klauſeniſt kunagi uskunud. See olla ju kõige alatum kelmustükk; ſeda meeſt kimbatuſe ſisſe ſaata, kes teda ikka ja alati hädaſt wälja aitas. Ja ſee on alatu oma naiſelt ja ſüütult lapſelt niiwiiſi auſa nime röövida. Agathe peaks kord kuulma, mis inimeſed ſelle kohta ütleksid! Waene Agathe! Waene Agathe!

Agathe wiskas end Henningi jalge ette ja palus: „Henning, Henning, halasta meie peale!"

„Ei, tuhatkord ei, minu nime peab igaſt häbiplekiſt waba olema, mina ei aita ühtegi kurjategijat!"

Ja ſiis Agathe lahkus. Henning istus otſekohe laua taha ja kirjutas Boeri politſeile, et Klauſeni wekſliwõltſimiſe päraſt kinni tuleb wõtta, kui ta wakſalisſe peaks ilmuma! Kirja ſaatis ta ratſakäſkjalaga ära. Õhtul ſai ta teate, et Klauſen ära ſõitis, järgmiſel päewal tuli ſõnum — Klauſen olla Boeri raudteewakſalis wangi wõetud.

Agathe pidi woodi heitma, niipea kui ta koju jõudis; ta oli alles nõrk hiljutiſe haiguſe järele, nii et ta närwide pinewuſt ja rõhuwat meeleolu ei jakſanud wälja kannatada. Teade Klauſeni kinniwõtmiſe üle murdis lõpulikult ta terwiſe. Haigus omandas raske, palawikuliſe iſeloomu, ja kolm päewa hiljem ſaadeti Stawnedesſe teade, et Agathe ära ſurnud. Päewal enne matmiſt ſõitis Henning Hageſtedhoſi. Ilm oli tume ja udune, lehed langeſid hulgana, ja õhus hõljus teraw mulla lõhn.

Ta wiidi ſurnutuppa; aknad olid kaetud walgete linadega, päitſis põleſid paar küünalt. Suureſt pärgade hulgaſt hõljus ſitelõhna, mis puuſärgi wärnitſa lõhnaga ſegastult tegi toas õhu lämbuwaks. Henningit waldas peaaegu pühalik meeleolu, kui ta nägi Agathet lamawat fantaſtlikkudes walgetes riietes. Näole oli laotatud walge rätik; Henning ei wõtnud ſeda ära. Käed olid rinnal ristis, neid katſid walged puuwillakindad. Henning wõttis ühe käe, tõmbas ſelt kinda ära ja pistis ſelle oma rinnatasku. Siis waatis ta kätt tähelepanelikult, painutas ſõrmi ja õhkus nende peale, nagu tahaks ta neid ſoojendada. Kaua pidas ta Agathe kätt oma pihus; toas läks ikka pimedamaks ja pimedamaks ja wäljas läks udu ikka tihedamaks. Siis kummardas Henning ennaſt Agathe näo ligi ja ſoſistas: „Head teed, Agathe. Ma tahan ſulle midagi ütelda, enne kui me lahkume: ma ei kahetſe ſiiski mitte, mis ma teinud", ſiis laskis ta Agathe käe lahti ja läks.

Wälja jõudes wõis ta waewalt ümbruſeſt aru ſaada, nii paks oli udu. Ta läks ranna äärt mööda kodupoole.

„Jah, nüüd oli ta ometi kätte makſnud, kuid mis nüüd? mis ſaab hakata homme? ja ülehomme?

Kõik oli wait, ainult weſi wulijes taſakeſi ſeal all; — kuid ta ei wõinud kuulda oma ſüdametukſumiſt; ſee tukſus küll, kuid nii taſakeſi, nii nõrgalt, — mis? See kõlas ju midagi, nagu pauk! Ja weel kord! Ta raputas pead, naeratas ja poniſes: „ei, ei, mitte kaks, waid üks, ainult üks." Ta oli nii wäſinud, puhkama heita — kuid tal ei olnud aega puhkamiſeks. Ta jäi ſilmapilguks ſeisma ja waatis eneſe ümber: ei olnud palju näha, udu moodustas tema ümber müüri, udu ülewel, udu ümberringi, all aga liiw — ta jäljed olid ta taga õiges joones; need ulataſid kuni udu piirini, kaugemale mitte; ta läks jälle natuke; ei kaugemale, kui nägemiſe piiri keſkkohani need jäljed ei tulnud, aga tema taga ſeal, kuſt ta tuli, ſeal oli tema jalajälgede ring. — Ta oli ſiiski wäga wäſinud: ſee oli liiw, mis käimiſe nii raskeks tegi — iga jala aste oli makſnud teatud oſa tema jõududeſt, jah, ſee oli terwe rida tema kaotatud jõudude hauaſid, — ja teiſel pool oli liiw weel toone ja ootas — ta hakkas hirmu päraſt wõdiſema: „keegi ſõidab ratſa üle mu haua, keegi tuleb mu jälgi mööda mulle järele". Näib, nagu liigukſid naiſterahwa riided tema järel, ſeal walges udus liigutab ennaſt mingi walge aſi. Jälle ſammus ta nii ruttu kui wähegi wõis. Ta põlwed wäriſeſid, tal läks ſilme ees mustaks, kuid ta pidi edaſi ſaama, edaſi läbi udu, ſeſt ſeal eemal udus ajas teda keegi taga. See tuli lähemale ja lähemale; ta jõud tahtis juba otſa lõppeda, ta wankus ühelt poolt teiſele, imeliſed wälgud wilkuſid ta ſilme ees, terawad lõikawad helid kostſid tal kõrwades, külm higi tõuſis ta otſaeſiſele, ta huuled awaſid end hirmu päraſt; ſiis kukkus ta liiwale maha. Ja ſee tuli uduſt nähtawale, wormitu, kuid ſiiski äratuntaw, raskesti ja aegamööda roomas ſee tema peale. Ta katſus üles tõusta, kuid ſiis haaras ſee oma niiskete, walgete ſõrmedega kinni ta kõriſt.

Järgmiſel päewal pidi Agathe matuſerong hulk aega ilmaaſjata ootama: Stawnedeſt ei tulnud kedagi Agathet ſaatma wiimſele puhkepaigale.

(Lõpp).

Wälj. Kirjast. Oſauh. „Ühiselu".
Wastutaw toimetaja H. Preſs.

„Pealinna Teataja" üksikuid numbrid müüakse järgmistes raudtee jaamades: Narwas, Rakweres, Tapal, Tallinnas, Tartus ja Walgas.

Pet. pool Tuur pr. 43 Dr. Gorowitz
Iga päew kella 10—1 ja 5—9.
Tripper Naha haigus. jõetus. Siſilis
[illegible] operatſ. oma [illegible]

DR. A. KRAMNIK.
Siſiliſe, tripperi ja kõrwalhaig. arstimine.
Pühapäew. 3—5 p. l. | Wastuw. igap. k. 6 p. l.—11 õ. | Kehwemat. kättesaadaw.
606 Wosneſenski pr. 28 914
Kõnetr. 633—28.

Dr. Grünberg, Знаменская, 2. уг. Невскаго
Kella 9—12, 6—10 õht. Naist. eraldi. Terawa kronik. tripperi ja Siſiliſe 606-914 spets. arstimine. Suguorg. korrat., ſchanker. Uus arstimiſe- ja järeluur.-wiis.

Dr. Kroll teiſe trepp Puschkinsk. Newski 79
Kõige uuemad tripperi ja temo järeld. arstim. wiiſid. Siſilis (914 kõikſ. elektriſ. Wastuw. 9—1 ja 6—9 õ. naiſter. 2—4, tel. 559—71. Kehwematele kättesaadaw.

Спасская лечебница д-ра Гольдфарба.
САДОВАЯ 42, уг. Спасск., тел. 408—79. Nõu 50 k. Haigete wastuw. eriarst. poolt k. 8 h.—10 õ. Siſem., lapſ. 8—3, 4—10 õ.; ſeedim. kõhuhaig. 10—4, 4½—9 naester., ämmapr. 10—9, lõig. 11—2, 4—7; kõrw., kurgu, nina 11—2, 4—7; ſilm. haig., prill. 11—12½, 6—8; ert. haig., närw-org. kor. (tabes), üdi kuiw., pr. joomatõb. arst. hüpn. 4—7 ſuguh., trip. ſiſ. 606—914 8 h. — 10 õh. õuet., ſiſſeprits joon. ilma wal. Hamba haig., kunstl. hamb. 10 h. kuni 9 õ. Röngep. Wärske mäda. Waestele kättesaadaw

Фельдшеръ латышъ оказыв. медицинскую помощь по венерическимъ болѣзнямъ не дорого и добросовѣстно. Невскій, 66, кв. 26, 7—10 в.

Osaw ämmaemand
Annab lahkeste abi ja nõu igal ajal. Церковная 4-а, кв. 2, уг. Кронверкскаго пр., Pet. pool. Tel. 526—57.

Kunsthambad
wastuw. k. 10—9 õht. Офицерская, 9, кв. 7. Kõnetr. 183-38. N. K. Toom.

Hamba-Arst
M. Joelſon, Офицерская, 9, кв. 18. Siſtek. hoow. Kunst. hamb. plat. ja ilma. Wäljatõmb. ilma waluta, wastuw. 5-95., pühp. k. 10-6. Teenij. aland. hind.

Tarwitatakſe
üksikteenijat linnaſt wälja. Tulla kella ½3—4 p. l. laupäewal. Симбирская 49, кв. 11.

Juurdelõikuſe- ja õmbluſe-kurſuſed.
— I. Lenow. —
Was. Saar., 3 liin, nr. 10, kort. 1. Tel. 492-17. Kõige uuema Pariſi metodi järele õpetatakſe lühikeſe aja ſees amet kätte. Teenistuſes olejad wõiwad ka pühapäewiti õpetuſt ſaada. Sealſamas müüakſe ka kõige uuemaid moodilehta ja ſchnittiſid walmis ja tellimiſe peale. Seletuſed ka Eesti keeles.

Eesti
Kohaotſimiſe kontor
tarwitab ja ſoowitab kõikſugu nais teenijaid. Awatud kella 10—4 päewal. Екатерининскій кан., д. № 72, кв. 35.

Petrogradis wõetakſe

„Pealinna Teataja"

tellimiſt wastu järgmistes kohtades:

„Pealinna Teataja" kontoris: Katarina kan., nr. 29.

„Ühiselu" raamatukaupl. — Ohwitſeri uul., nr. 5.

Hra K. Saaretok Põhja Wast. Kred. Ühiſuſes — S. Konjuſ uaaja uul., nr. 10.

Hra J. Kaarna, Petr. E. Laenu- ja Hoiu-Ühiſuſes — Italjanskaja uul., nr. 5.

E. Steinberg, tubakakaupl. — Soome wakſali wastas.

O. Steinberg pagari äri — Wiib. pool., Lomanski ja Njuſtadski nurgal, nr. 5—7.

A. Luige raamatukaupl. — W. S., 11 liin, nr. 36.

Hra A. Juhkamſon — W. S., 7 liin, nr. 32.

Hra T. Riomar — Ohwitſeri uul., nr. 54.

„Livonia" piimaäris — Sabalkanski pr., nr. 14.

„Produkti" piimaäris — Spaſſki per., nr. 3.

Kiriklikud teated.

Petrogradi Eesti Jaani kirik.

Pühapäewal, 10. juulil 1916. a.

Kell ½10 hom. Eesti keelt jumalateenistus armulauaga. Juttluſt peab ſtud. theol. Jaan Järwe. Altari teenistuſt peab ja wõtab oma koguduſe liikmeid armulauale õp. J. Walk.

Ristitud:

Õpetaja Walki pihtkonnaſt:

Edgar Makſa, Jaani p.

Õpetaja Stokholmi pihtkonnaſt:

Ludmilla Kindoſt, Pauli p.; Alekſander Toets, Alekſandri p.; Alekſander Wälja, Alekſandri p.

Kuulutatud:

Õpetaja Walki pihtkonnaſt:

Jüri Noel, Ado p. ja Авдотья Петрова Станкова; Jaan Tozen, Karli p. ja Anna Rõiwas, Adami t.

Õpetaja Stokholmi pihtkonnaſt:

Karl Johannes Künſar, Juhani p. ja Salme Eliſabeth Tomſon, Juhani t.; Jaan Paris, Amalie p. ja Helene Jung, Peetri t.; Jakob Johannes Wanaaſeme, Mihkli p. ja Anette Roſalie Sikkar, Jaani t.

Laulatatud:

Õpetaja Walki pihtkonnaſt:

Karl Richard Undritz, Kristjani p. ja Pauline Anette Sat, Mihkli t.; Päärn Kagowere, Mardi p. ja Marta Roſalia Sepping, Tõnu t.

Surnud:

Õpetaja Walki pihtkonnaſt:

Hans Kukk, Hansu p., 77 a. 3 k. 17 p. w.; Liiſa Kuus, Gotliebi leſk 80 a. 5 k. 4 p. w.; Hels Wilſon, Johani leſk, 67 a. 16 p. w.; Woldemar Matſo, Jaani p. 1 a. 13 p. w.

Õpetaja Stokholmi pihtkonnaſt:

Peeter Baranowsky, 22 a. w.; Otto Saksmann, Gustawi p. 8 k. 10 p. w.; Augustin Sandra, 27 a. w.; Helene Põdra 63 a. w.

Tähendus:

Õpetaja J. Walki pihtkonda kuuluwad need Jaani koguduſe endiſed liikmed, kelle perekonna-nimed A kuni Mei tähtedega algawad ja need, kes päraſt koguduſe jaotamiſt tema pihtkonda on astunud.

Wõõrastel on wabadus ſelle õpetaja juures armulaual käia, kelle juures nad ſoowiwad.

Õpetaja Walki wastuwõtmiſe tunnid on ka ſuwekuudel iga päew, kella 9—12, nagu harilikult.

Trükitud J. [illegible] trükikojas, Petrogradis, Sadowaja 35.